รายงานการเดินทางไปปฏิบัติราชการต่างประเทศ
ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๖

โดย

นายวสันต์ เทพสุริยานนท์ ผู้อำนวยการกองโบราณคดีใต้น้ำ

นายวงศกร ระโหฐาน นักโบราณคดีชำนาญการ

นางสาวมนชลัส ปิติสินชูชัย นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ

กรมศิลปากร

รายงานการเดินทางไปราชการ ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๑. อบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ "การเตรียมความพร้อมในกรณีฉุกเฉินและมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (Emergency Preparedness and Underwater Cultural Heritage in Southeast Asia) จัดโดย UNESCO

๒. วัตถุประสงค์

๑. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเปราะบางของมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำต่อความขัดแย้ง ภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. ส่งเสริมการเจรจาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำ

๓. เสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศสมาชิกในการพัฒนากลไกการลดความเสี่ยงและแผนฉุกเฉินที่ออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำ

๔. ให้ความรู้ด้านเทคนิคและการปฏิบัติเกี่ยวกับการปกป้องไม้โบราณคดีที่มีน้ำขัง

๓. กำหนดเวลา ระยะเวลา ๕ วัน ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๖

๔. สถานที่ ๑. โรงแรมโซฟิเทล อังกอร์ จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๒. นครวัด จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๕. หน่วยงานผู้จัด ๑. กระทรวงวัฒนธรรมและศิลปะ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๒. องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ พนมเปญ (UNESCO Phnom Penh)

๖. หน่วยงานสนับสนุน กองทุนฉุกเฉินทางมรดกวัฒนธรรม องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO Heritage Emergency Fund)

๗. กิจกรรม

ภาคบรรยาย ณ โรงแรมโซฟิเทล อังกอร์ เสียมราฐ ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

๑. ความสำคัญของการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในกรณีฉุกเฉิน (IMPORTANCE OF CULTURAL HERITAGE PROTECTION IN EMERGENCIES)

๒. การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในกรณีฉุกเฉิน: กรณีศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (CULTURAL HERITAGE PROTECTION IN EMERGENCIES: CASE STUDIES FROM SOUTHEAST ASIA)

๓. การคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ (UNDERWATER CULTURAL HERITAGE PROTECTION)

๔. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยคุกคามต่อมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ (CLIMATE CHANGE AND THREATS TO UNDERWATER CULTURAL HERITAGE)

๕. การจัดการมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ การวิจัย การเข้าถึงสาธารณะ ประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (MANAGEMENT OF UNDERWATER CULTURAL HERITAGE. RESEARCH, PUBLIC ACCESS, LOCAL COMMUNITY BENEFITS, AND SUSTAINABLE TOURISM)

๖. ความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศในการปกป้องแหล่งโบราณคดีทางทะเล ชายฝั่งและใต้น้ำ (INTERNATIONAL ASSISTANCE AND COOPERATION IN THE SAFEGUARDING OF MARITIME, COASTAL, AND UNDERWATER ARCHAEOLOGICAL SITES)

๗. การอนุรักษ์ไม้จากแหล่งน้ำทางโบราณคดีโดยใช้เทรฮาโลส (The conservation of archaeological water-logged wood by using Trehalose

การศึกษาเยี่ยมชมสถานที่

๑. แหล่งอนุรักษ์อังกอร์ (The Angkor Conservation)

๒. แหล่งโบราณสถาน นครวัด (Angkor Wat)

๘. คณะผู้แทนไทย ๑. นายวสันต์ เทพสุริยานนท์ ผู้อำนวยการกองโบราณคดีใต้น้ำ

๒. นายวงศกร ระโหฐาน นักโบราณคดีชำนาญการ กองโบราณคดีใต้น้ำ

๓. นางสาวมนชลัส ปิติสินชูชัย นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ กลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๙. สรุปสาระของกิจกรรม

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ Emergency Preparedness and Underwater Cultural Heritage in Southeast Asia จัดโดย กระทรวงวัฒนธรรมและศิลปะ ประเทศกัมพูชา ร่วมกับ องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการนี้มาจากประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งหมด โดยผู้เข้าร่วมอบรมจากประเทศไทยมีจำนวน ๓ คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกองโบราณคดีใต้น้ำ ๒ คน และกลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จำนวน ๑ คน

เนื้อหาของการอบรมมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งอาจเกิดจากความขัดแย้ง ภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการเผยแพร่ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีชุ่มน้ำด้วยเทรฮาโลส โดยวิทยากรบรรยายเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มากประสบการณ์จากองค์การยูเนสโก หน่วยงานรัฐ และอาจารย์มหาวิทยาลัย จากประเทศต่างๆ ได้แก่ กัมพูชา ไทย (นายวงศกร ระโหฐาน บรรยายในหัวข้อ การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมใต้น้ำ: ความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นและนักดำน้ำในกิจกรรมสันทนาการ (Underwater Cultural Heritage Protection: The Importance of Local Communities and Recreational Divers.)) ลาว มาเลเซีย ติมอร์เลสเต สหรัฐอเมริกา (กวม) ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และฮังการี

นอกจากการบรรยายภาควิชาการ ผู้จัดงานได้นำชมแหล่งอนุรักษ์อังกอร์ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับอนุรักษ์และจัดเก็บโบราณวัตถุจากนครวัด และอีกหนึ่งสถานที่ในการทัศนศึกษาเข้าชมคือนครวัด หมู่ปราสาทหินขนาดใหญ่ มีพระปรางค์ ๕ ยอดตั้งอยู่บริเวณส่วนกลางของตัวปราสาท บริเวณปรางค์แต่ละองค์ประกอบไปด้วยระเบียงคดหรือทางเดินรอบปรางค์ มีภาพแกะสลักและงานประติมากรรมแบบนูนต่ำที่บอกเล่าเรื่องราวความเชื่อต่างๆ ของอาณาจักรขอมหรือเขมรโบราณไว้

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ก่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (จากแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ) ในกรณีฉุกเฉิน รวมถึงได้เรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากประเทศต่างๆ หรืออาจเรียกได้ว่ากรณีตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการแก้ไข และแนวทางป้องกัน นอกจากนี้ในด้านของการอนุรักษ์โบราณวัตถุชุ่มน้ำด้วยเทรฮาโลสที่ถูกนำเสนอในครั้งนี้ เป็นการนำเสนอวิธีการอนุรักษ์อีกแบบหนึ่งที่น่าสนใจ และประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่เคยได้ทดลองหรือไม่เคยทราบข้อมูลรายละเอียดมาก่อน (ยกเว้นประเทศไทยที่ได้มีการทดลองแล้ว)

๑๐. ข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ Emergency Preparedness and Underwater Cultural Heritage in Southeast Asia ในครั้งนี้ มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (จากแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ) รวมถึงผู้ที่มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ดูแลรักษาจนถึงการจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จึงควรมีการจัดส่งบุคคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้ารับการฝึกอบรมอยู่สม่ำเสมอเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ อีกทั้งการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมให้มากขึ้นเพื่อให้มีเวลาในภาคปฏิบัติ สำหรับฝึกฝนทักษะ เรียนรู้และแก้ไขปัญหาจริง เพื่อสามารถนำกลับมาปรับใช้จริงในหน่วยงานได้

รูปที่ ๑ บรรยากาศการอบรมภาคบรรยาย การคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ

รูปที่ ๒ บรรยากาศการอบรมภาคบรรยาย การอนุรักษ์ไม้จากแหล่งน้ำทางโบราณคดีโดยใช้เทรฮาโลส

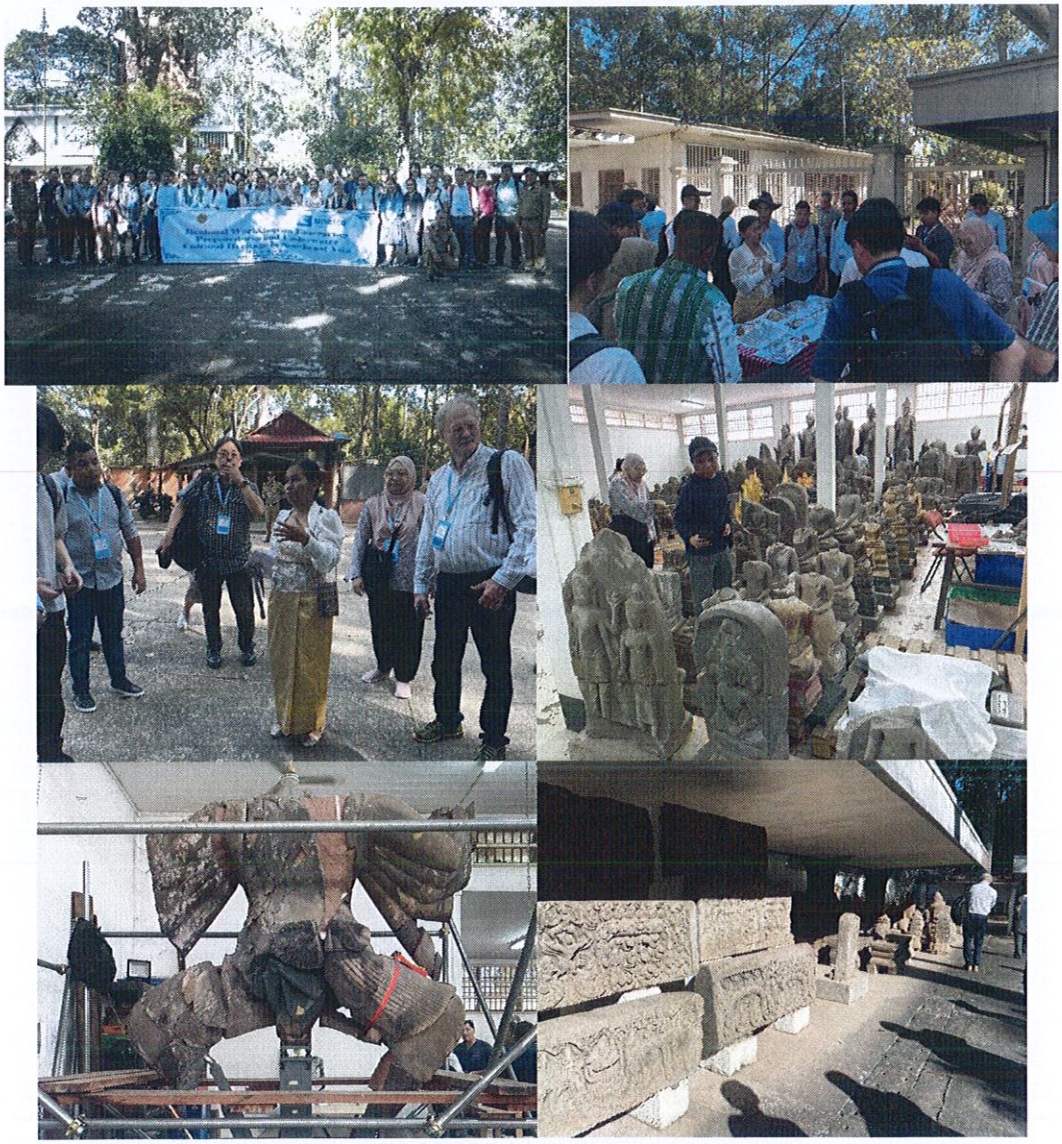

รูปที่ ๓ ทัศนศึกษาเข้าชมแหล่งอนุรักษ์อังกอร์

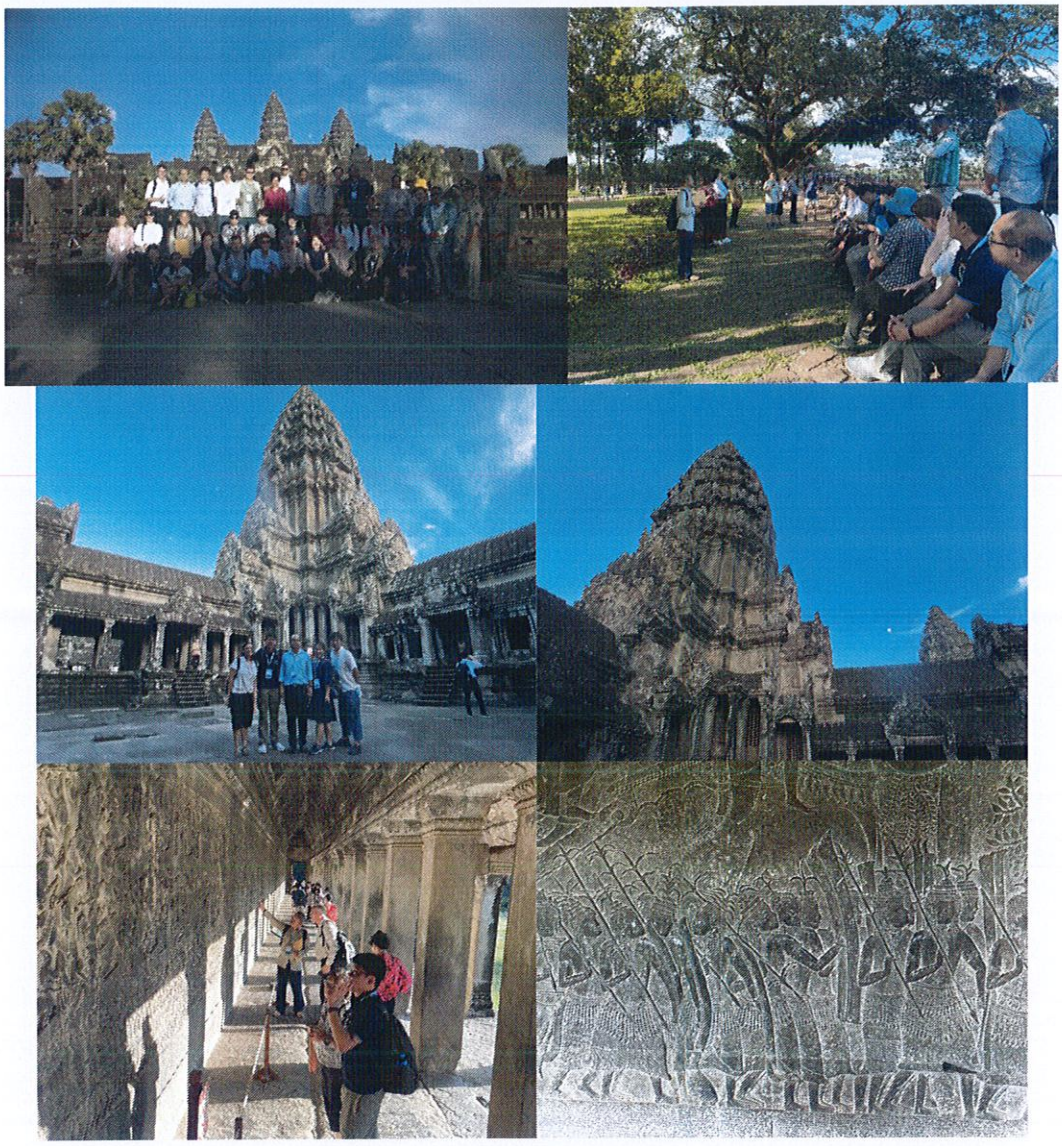

รูปที่ ๔ ทัศนศึกษาเข้าชมนครวัด

ผู้สรุปผลการเดินทางไปราชการ

(นางสาวมนชลัส ปิติสินชูชัย)

นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ